

РЕЦЕНЗИЯ

върху материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 6.5. Горско стопанство, научна специалност „Лесомелиорации, защита на горите и специални ползвания в горите“, обявен от Институт за гората – БАН в ДВ бр. 18 от 17.02.2026 г.

Кандидат за участие в конкурса: д-р инж. **Тодор Николов Стоянов**, главен асистент в НСЗ „Горска Екология“ на Институт за гората към Българска академия на науките

Изготвил рецензията: чл.-кор. **Пламен Борисов Мирчев**

1. Кратки биографични данни.

Тодор Стоянов е роден на 13.12.1977 г. През 2004 г. завършва Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“ като **магистър инженер гео-еколог**, специалност „Екология и опазване на околната среда“, а през 2010 г. - **магистър по бизнес администрация**, в Университет за национално и световно стопанство. В Лесотехническия университет през 2020 г. след успешна защита на тема: „Проучване на възможностите и перспективите за развитие на кредитните кооперации в България“ придобива образователната и научна степен **доктор**.

През 2025 г. изкарва 4 специализации: техник лесовъд, специалност горско и ловно стопанство; проектант на горски въжени линии; специалист по приемане, пускане в експлоатация и технически надзор на горски въжени линии и лиценз за управление на безпилотно летателно средство (Дрон). Осъществил е 28 образователни курса в различни области на познанието и практиката. Има краткосрочни научни мисии в Република Северна Македония, Чехия и участие в 4 COST програми.

Трудовият път на Т. Стоянов започва на 15.04.1998 г. в Столична община район „Младост“, след това продължава в инспектората към Столична община; Държавен фонд „Земеделие“ и Министерство на околната среда и водите - Дирекция „Кохезионна политика за околна среда“. От 04.03.2013 г. до 2018 г. е консултант по управление на проекти, финансирани от Кохезионния и Структурните фондове на Европейския съюз. В Института за гората при Българска академия на науките постъпва като асистент на 03.02.2020 г., а от 01.06.2021 г. и понастоящем е главен асистент. В периода 2021 – 2026 г. е хоноруван преподавател в Лесотехнически университет, София. Член е на ред. колегия - *Bozok Journal of Agriculture and Natural Sciences (BOJANS)*

Декларирал е владеене на руски и английски език и добри комуникативни умения, придобити при обученията по „Политически мениджмънт и управленски умения“ и обученията в Института по публична администрация.

2. Съответствие на подадените документи и материали на кандидата с минималните изисквания, съгласно Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Институт за гората - БАН.

Д-р Т. Стоянов е представил всички документи и материали, изискуеми от чл. 18 на Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Институт за гората - БАН.

При 500 минимално изискувани точки по всички показатели, д-р Т. Стоянов е представил доказателства за 1290.62 т. Кандидатът надвишава изискуемия минимум от точки по всичките 5 показатели 2,58 пъти.

3. Общо описание на представените материали (по вид; по важност; място на публикуване; език, на който са публикувани; брой на съавтори и др.).

Общо научната продукция на кандидата възлиза на 29 броя, от които: дисертация и 3 публикации, свързани с образователната и научна степен „доктор“, 3 бр. при атестирането му за „главен асистент“.

В настоящия конкурс участва с 22 научни труда:

Категория В

- 10 статии (всичките на английски език) в реферирани и индексирани в бази данните с научна информация издания, от които на 3 е самостоятелен автор, на 1 с двама съавтори, на 3 с трима съавтори, на 1 с четири съавтори, на 1 с десет съавтори, на 1 с тридесет и шест съавтори, на 1 с петдесет и шест съавтори. Пет от статиите са с SJR от 0,137 до 0,740; 3 бр. в Q₁ и 2 в Q₄.

Минимални изисквания по тази категория са 100 т. Точките на кандидата са 233,74.

Категория Г

- Една самостоятелна статия на български език в реферирано и индексирано в бази данните с научна информация издание;

- една самостоятелна монография на български език;

- 7 статии и доклади, всичките на английски език, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни

томове, от тях 5 самостоятелни и 2 с четирима съавтори (в 1 е първи автор)

- 2 студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, едната на български, другата на английски език, съответно с 11 и 29 съавтори.

Минимални изисквания по категория Г са 200 т. Точките на кандидата са 206,88.

4. Основни направления в изследователската работа на кандидата и най-важните научни приноси.

Научни приноси

Научните интереси и търсения на гл. ас. Стоянов могат да бъдат оценени като широкоспектърни в областта на екологията. Резултат от извършените проучвания са постигнати определени научни приноси, които бих си позволил да систематизирам в няколко направления.

Горски пожари

*** Интегриран подход при управление и оценка на риска от горски пожари**

Анализиран е законово установеният ред за хоризонтална и вертикална координация, комуникация и съгласуваност на мерките за предотвратяване и контрол на горските пожари в България (В 4.1.).

Предложен е иновативен подход за пространствена оценка и картографиране на риска от горски пожари, включващ 29 индикатора в пет тематични групи, отразяващи актуални данни за опасностите, уязвимостта и капацитета за реагиране при извънредни ситуации, целящи да се получи интегрирана оценка на риска от пожари в рамките на дадено горско стопанство (В 4.6., Г.10.2.). Създаден е иновативен риск-регистър на факторите за възникване на горски пожари, осигуряващ структурирано събиране, обработка и обмен на данни в условията на междуинституционално сътрудничество (Г.10.2.). Предложеният индекс за оценка на пожарния риск позволява стандартизирана класификация и сравнимост на резултатите между различни териториални единици (Г.11.1.).

Надежден инструмент за съпоставимост на резултатите от теренната работа при пожарите е предложеният въпросник (Г.11.1.).

На базата на българското и европейското законодателства, свързани с управлението на горските пожари, е анализирана ролята на специализираните органи за

превенция и борба с тях, състоянието и развитието на доброволческите организации и гражданската защита. Идентифицирани са елементите, ограничаващи ефективността на съществуващата нормативна рамка (Г.5.1.).

Прокламирана е концепция, в европейски мащаб, горските пожари да се управляват не само като извънредни ситуации, но и като част от устойчива и активна екологична стратегия, обусловена от взаимодействието между климатични, екологични и антропогенни фактори. Установена е тенденция на континента за увеличаване на честотата и интензитета на горските пожари, което изисква интегриране на пожарния риск в секторните политики (Г.10.1.).

*** Екологичен анализ на въздействието на пожарите върху горските екосистеми**

Изследвано е въздействието на пожарите върху развитието на ерозионните процеси при почвите и от друга страна влиянието на промените в киселинността на почвата върху пожарите. Проучен е минералният състав на почвите в следпожарния период и влиянието на видовия състав на горскодървесната растителност върху формирането на горими материали в горската постеля (В 4.5.).

Анализирано е натрупването на органичен въглерод в почвата при различна интензивност на прореждане в букови и в смърчови насаждения (В4.2., В.4.4.).

Екологичен аспект на икономиката на горското стопанство

С метода на качествен и количествен подход е анализирано преминаването от традиционна линейна икономика към кръгова, целяща да донесе значителни икономически, екологични и обществени ползи, като са идентифицира основните бариери, възпрепятстващи приемането ѝ, включително неадекватни регулаторни рамки, недостатъчна технологична инфраструктура и вкоренени навици на потребление и производство, които се съпротивляват на промяната (В.4.3.).

Анализирано е състоянието на отдалечените горски и планински райони с ограничени икономически възможности. Преодоляването на маргинализацията им включва развитие на инфраструктурата, устойчиво управление на ресурсите и подкрепа за алтернативен начин на живот, достъп до образование и здравеопазване, както и ангажиране с местните общности, за да се гарантира, че техните права и нужди се зачитат. Роля в тези процеси трябва да имат и собствениците на гори в горски кооперации. Подобряването благосъстоянието на жителите трябва да се развива паралелно с

насърчаване опазването на околната среда в планинските и горските райони (В.4.7., В.4.3.).

Изследвана е ролята на горските кооперации като социални предприятия в кръговата биоикономика (Г.8.3.).

Обоснована е ролята на кооперациите като механизъм за устойчиво управление на частните гори и за социално-икономическо развитие на селските региони (Г.8.2., Г.8.7.).

На базата на данни от 38 европейски държави е калкулирана горската биомаса като съществен ресурс при зеления преход и устойчивото управление на горските ресурси (В.4.8.).

Обърнато е внимание на неселскостопанските горски продукти и тяхната роля в икономиката на страната. Прави се заключението, че производството на съвременни продукти и материали на биологична основа с висока стойност и използването на скрития потенциал на недървесните горски продукти представляват ключови възможности за развитието на биоикономиката в България (Г.8.5.).

Разгледана е правната рамка на горското законодателство в 28 европейски страни на базата на Индекса на правата на собственост в горското стопанство (PRIF). Констатирано е, че през последните години няма ясна граница между западните и бившите социалистически страни по отношение на националните системи за управление, използвани за справяне с частната собственост върху горите. Обаче, с изключение на балтийските страни, повечето от бившите социалистически страни все още поддържат държавно-централизиран подход в управлението на частните гори (В.4.9.).

Обоснована е важната роля на сертификацията на горите за осигуряване на устойчивото им управление. Аргументирано е, че сертифицирането от FSC (Forest Stewardship Council) е една от най-ранните многостранно заинтересовани??? и глобални схеми за екосертифициране на стоки. Предприето е проучване за оценка на рентабилността на сертификацията на горите по FSC в България (В.4.10.).

5. Най-значими научно-приложни постижения и внедрителска дейност.

Упоменатите по-горе научни приноси на кандидата са добра основа за адаптирането и успешната им реализация в практиката в областта на опазването на горите от пожари, горската екология, икономиката на горското стопанство, кръговата икономика, горските кооперации и устойчивото управление на горите:

- С висока екологична и народностопанска стойност са предложените подобрения в превенцията на горските пожари, чрез законодателни и управленски мерки за оптимизиране на мониторинга, ранното предупреждение и управлението на горивната

маса. Разработените методи от кандидата са издържали проверката чрез успешната им реализация в практиката (ДГС „Ботевград“ и Национален парк „Пирин“);

- Със социален ефект и ефективна мярка срещу обезлюдяването на някои райони на страната са предложените способности за издигане ролята на горските кооперации за създаване на заетост, социално включване и устойчиво управление на природните ресурси. Това минава и през подобряване на междуинституционалното взаимодействие в горския сектор;

- Социалният ефект и повишаването на ефективността на горския сектор могат да се осъществят при правилното и рационално оползотворяване на всички дарове на природата в т.ч. и недървесните горски продукти и на възможностите за тяхното устойчиво включване в биоикономиката на България. Оптимизацията на горския сектор изисква и внедряването на съвременни способности за изготвяне на горскостопанските планове.

6. Отражение на научните публикации на кандидата в литературата (цитируемост).

Обективен индикатор, позволяващ да се даде висока оценка на научната продукция на кандидата, са цитиранията. Представен е списък с 40 такива, на 6 научни труда на кандидата.

*** Според типа на цитиращите публикации в:**

- реферирани списания – 37;
- монографии – 2;
- нереферирани списания – 1.

Минимални изисквания по тази категория са 100 т. Точките на кандидата са 580 т.

7. Участие в научни и приложни проекти.

Д-р Стоянов след постъпването в Института за гората при Българска академия на науките през 2020 г. е участвал в разработката на 11 проекта, както следва:

- * Ръководител на проекти, финансирани от фонд "Научни изследвания" – 2 бр. ;
- * Участник в международни научни или образователни проекти – 4 бр. ;
 - финансирани от HEI EIT Climate-KIC – 2 бр.;
 - финансиран от EACEA – 1 бр.;
 - финансиран от LTER – 1 бр.;
- * Участник в национални научни или образователни проекти – 5 бр.

- финансирани от фонд "Научни изследвания" – 4 бр.;

- финансиран от Оперативна програма „Околна среда“, съфинансиран от Европейския съюз чрез ЕФРР и от националния бюджет на Република България – 1 бр.

Минимални изисквания по тази категория са 50 т. Точките на кандидата са 215 т.

8. Учебно-преподавателска дейност (ръководител/консултант на докторанти, обучение на студенти и др.)

В периода 2021-2026 г. е хоноруван преподавател в Лесотехнически университет, София.

9. Оценка на личния принос на кандидата.

При прегледа на колективните публикации се очертава видимо областта на изследванията, извършвани от д-р Стоянов, и неговия принос. Публикациите са представени коректно, при дискусиите в тях са посочени обсъжданите автори. Няма белези на присвояване на чужди резултати.

Трябва да се отбележи, че наукометричните показатели на кандидата отговарят и дори надвишават критериите за доцент на Института за гората - БАН (съгласно Правилника за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България).

10. Критични бележки и препоръки.

Нямам критични бележки към кандидата

11. Лични впечатления.

Личните ми впечатления са за коректен колега, вгълбен в научните изследвания.

12. Заключение.

Във връзка с посоченото по-горе, предлагам главен асистент д-р **Тодор Николов Стоянов** да бъде избран за „доцент“ по професионално направление 6.5. Горско стопанство, научна специалност „Лесомелиорации, защита на горите и специални ползвания в горите“.

27.05.2026 г.

Рецензент:

чл.-кор. Пламен Мирчев